Drs. Boerstra:

Aruba archeologisch rijkste gebied van hele Ned. Antillen

ORANJESTAD - Het is niet zo vreemd dat uitgerekend op Aruba de enige archeoloog op de Nederlandse Antillen reeds enkele jaren werkzaam is.

Op Aruba is verreweg het meeste archeologische materiaal van de Nederlandse Antillen. Na op diverse plaatsen op ons eiland in de laatste jaren opgravingen te hebben verricht, is de Amigoe eens met de nederlandse archeoloog drs Ep Boerstra gaan praten over de resultaten.

Het archeologisch werk dat door Boerstra verricht is, lijkt gezien de zeer zorgvuldige documentatie van alle verrichte opgravingen, op wetenschappelijk verantwoorde wijze geschied te zijn.

Amigoe: Hoe lang zit u nu al hier en hoe kwam u voor het eerst naar Aruba?

BOERSTRA: Ik zit nu ruim vijf jaar hier op Aruba. Daarvoor heb ik eerst een jaar op Curacao gezeten. De reden daarvoor was dat ik destijds ben uitgezonden door de Nederlandse regering op verzoek van de Antilliaanse regering. En dat is gegaan via de Culturele Adviesraad. Die uitzending is, zoals dat altijd gaat met iets wat op cultuur lijkt, verzorgd door de Sticusa. Ik werd op Curacao ter beschikking gesteld van de minister, destijds van onderwijs, en werd ondergebracht bij het bureau voor cultuur en opvoeding. Er bestond op Curacao reeds een archeologisch instituut onder leiding van Elis Juliana die in Nederland het een en ander op dit gebied had geleerd. Op Aruba was er alleen maar een lege ruimte gehuurd.

Om te zorgen dat ik administratief wat thuis raakte en bovendien om dat instituut op Curacao ook draaiende te krijgen -Elis heeft stage gelopen in Nederland en weet best hoe het eraan toe gaat in de archeologie, maar hij is geen archeoloog- ben ik eerst naar Curacao gegaan, we hebben daar o.a. 'n opgraving gedaan en daarna ben ik naar Aruba gekomen.

Het was vanaf het begin de bedoeling dat ik naar Aruba zou komen en de reden hiervoor is duidelijk: op Aruba is verreweg het meeste archeologische materiaal over van de Nederlandse Antillen. Op Curacao is ook wel iets, maar het meeste daarvan is kapot. De grote vindplaatsen van Curacao lagen waarschijnlijk om het Schottegat heen, dus dat is allemaal vergraven. Er zijn een aantal vindplaatsen en die zijn ook wel interessant maar die zijn veel kleiner en veel meer beschadigd dan die hele grote terreinen hier.

Op Bonaire is ook wel redelijk veel over. Het ligt er erg achteraf op plaatsen waar niet gebouwd wordt en waar niets te doen is, dus dat blijft voorlopig wel liggen. Maar hier op Aruba zijn een paar vindplaatsen waar nogal wat bouwactiviteit is en men was bang dat de zaak kapot zou gaan, voordat er ooit serieus naar was gekeken.

Ik zat hier op Aruba eerst helemaal alleen wat mijn werk betreft en heb toen overal samenwerking gezocht en erop gelet alles in overleg met de plaatselijke autoriteiten te doen. Dat ging heel plezierig.

Voor het eerst ben ik op Aruba gekomen voor een noodopgraving in 1971 in Santa Cruz. Men was daar aan het graven in verband met de aanleg van telefoonkabels en men stuitte er op scherven e.d. Men heeft toen contact met mij opgenomen op Curacao en ik heb bij deze noodopgraving te Santa Cruz, iets vrij zeldzaams opgegraven nl. een secundaire begravenisurn.

Een dergelijke urn bevat bijzettingen van skeletresten. De urnen zijn zo klein dat ze niet de complete dode kunnen bevatten, vandaar dat het hier gaat om een secundaire bijzetting.

Boerstra is zoals gezegd in dienst van de Sticusa naar Aruba gekomen. Tijdens zijn twee contractperiode ontstond er een controverse met de Sticusa en dat heeft ertoe geleid dat hij een aanbod kreeg van de Centrale Regering om in landsdienst te komen. De algemene voorwaarden blijken hier beter te zijn dan die van de Sticusa en hij accepteerde het aanbod dan ook grif.

Zijn ervaring hier is dat hij in de praktijk van zijn werk nooit serieuze moeilijkheden heeft gehad. Het ligt natuurlijk ook wel aan het feit dat er geen enkel ekonomisch belang gemoeid is met zijn werk, denkt hij zelf. Heel gaandeweg kwam van het een het ander. Ook vind hij het prettig dat hij een beroep kon doen op verschillende mensen en instanties. Iedereen bleek wel te willen helpen. In het begin ging het allemaal heel informeel, heel officieus. Meer was er ook niet nodig omdat hij overal medewerking kreeg. Hij geeft toe wel altijd heel voorzichtig zijn geweest om niet te hoog van de toren te blazen.

AMIGOE: Hoe kom je er eigenlijk toe om op een bepaalde plaats een opgraving te doen? Ben je hierbij alleen afhankelijk van tips en dergelijke?

BOERSTRA: Bij het opzoeken van vindplaatsen ben je als archeoloog afhankelijk

AMIGOE: Waar hebt u tot nog toe opgravingen verricht op Aruba?

BOERSTRA: Te Seru Noka twee opgravingen een kleinere en een grotere, te Savaneta, Malmok in de Saliña en nu in Tanki Flip en verder nog wat kleiner werk.

van twee factoren. Een heel belangrijke faktor is inderdaad dat je getipt wordt. Dat is overal ter wereld zo. Het toeval is geweldig belangrijk. Wanneer je dus een tip krijgt dan moet je er naar toe en proberen het belang van die vondst na te gaan: is het een incidentele vondst of zijn er meer vondsten in de omgeving? Daarvoor heb je een heleboel ervaring nodig. Je moet dus dingen kunnen herkennen, ook dingen die niet op het eerste gezicht herkenbaar zijn.

Dan is er een tweede methode die vooral in Engeland ontwikkeld is en de laatste tijd in Duitsland, en dat is de methode waarbij er mensen zijn die op zoek gaan. Dat is verschrikkelijk moeilijk, je moet op allerlei details letten. Je moet al een bepaalde ervaring hebben in graafwerk en weten hoe iets eruit ziet en nu is dat hier op Aruba heel gemakkelijk. Als je nl. een terrein vindt met aan de oppervlakte een grijze verkleuring en daar bovenop verspreid kapotte schelpen, potscherven en gebroken stukken zwarte steen, dan is dat gegarandeerd een vindplaats.

Op al de vindplaatsen hier op Aruba is al wel gegraven door amateurs en daar zijn al heel wat urnen meegenomen naar Nederland bijvoorbeeld. Majoor de Bruynewijk ligt bijvoorbeeld binnen een vindplaats en iedereen die daar weleens een boompje heeft geplant of een huis heeft neergezet, die is weleens op archeologisch materiaal gestoten. Dat is gewoon al jaren bekend.

Eveneens is een bekend feit dat bij het graven te Seru Noka men steeds weer op archeologisch materiaal stuit.

Tanki Flip staat hier ook bekend om. Daar is in de loop der jaren steeds wel eens iets boven de grond gekomen. Skeletmateriaal en zo. De mensen doen er wel erg geheimzinnig over, maar het lekt toch wel uit. En als je gaat kijken dan zie je het materiaal er ook wel liggen, althans dat oppervlakte materiaal. Maar dan ben je er nog niet. Hier is dan ongetwijfeld wel iets geweest. Je kunt het zien aan de oppervlakte waar van alles ligt, maar je weet niet wat eronder zit. Er kan best niets onder zitten. Het kan best zijn dat dat alleen maar oppervlaktemateriaal is en verder niets. En daarvoor moet je graven want je kunt niet in de grond kijken.

AMIGOE: Hoe diep moet je dan in het algemeen graven?

BOERSTRA: Je gaat zo diep dat je zeker weet dat je geen vondsten meer zult aantreffen. Dat hangt af van de plaats. Hier op Aruba is dat maximaal een meter en daaronder zit gegarandeerd niets meer. Er zijn ook plaatsen waar je 20 meter diep moet graven. Het ligt aan de bodemgesteldheid, de aard van de vindplaats, de ouderdom etc.

In de oudere tijd was er geen vuilnisophaaldienst, dus de mensen die hun afval weggooiden deden dat bij hun huis en die huizen vergaan na een bepaalde tijd of worden afgebroken, en dat geeft resten.

Door al dat afval stijgt het niveau van zo'n woonplaats en dat gaat ongemerkt. De mensen zelf merken er niets van. Er zijn wel berekeningen over gedaan. Hoeveel cm per jaar en dat hangt natuurlijk af van de maatschappelijke struktuur van zo'n nederzetting. Als veel mensen dicht opeengepakt bij elkaar wonen en het vuil wordt buiten de nederzetting gegooid dan is dat heel anders, dan wanneer mensen verspreid wonen en ieder zijn eigen afvalplaats heeft.

Maar het groeit. Je kunt je voorstellen dat als mensen er een paar eeuwenlang hebben gewoond, dat er dan een pakket is ontstaan met allemaal afvalmateriaal van die mensen en als er daarna een andere groep mensen komt, dan krijg je een andere pakket erbovenop.

En zo heb je nederzettingen waar pakketten liggen van een meter dik per stuk en dan twintig boven elkaar. Dat wordt een heuvel. Er zijn heuvels van 10 tot 12 meter hoog, die helemaal zijn opgebouwd uit afval.

AMIGOE: Hoe bepaal je de ouderdom van hetgeen je opgraaft?

BOERSTRA: Kijk, die ouderdom dat is een moeilijke zaak. Je kunt een relatieve ouderdom bepalen als je gelaagdheden hebt. Dan zeg je hoe dieper een laag hoe ouder. In de praktijk is dat natuurlijk veel moeilijker want het loopt altijd door elkaar. B.V. latere bewoners kunnen kuilen graven tot in dieper gelegen lagen. De methode die je toepast is dan ook zoveel mogelijk doorsneden maken. Want in een doorsnee kun je iets aflezen. In een kuil kun je niets aflezen, want het is een kuil. Maar het gaat dus om de kleuren in de grond en daar is een hele mooie vergelijking mogelijk.

Je moet je voorstellen dat je iets wilt ontcijferen. En de tekst die je wilt ontcijferen dat is de textuur, de structuur van de

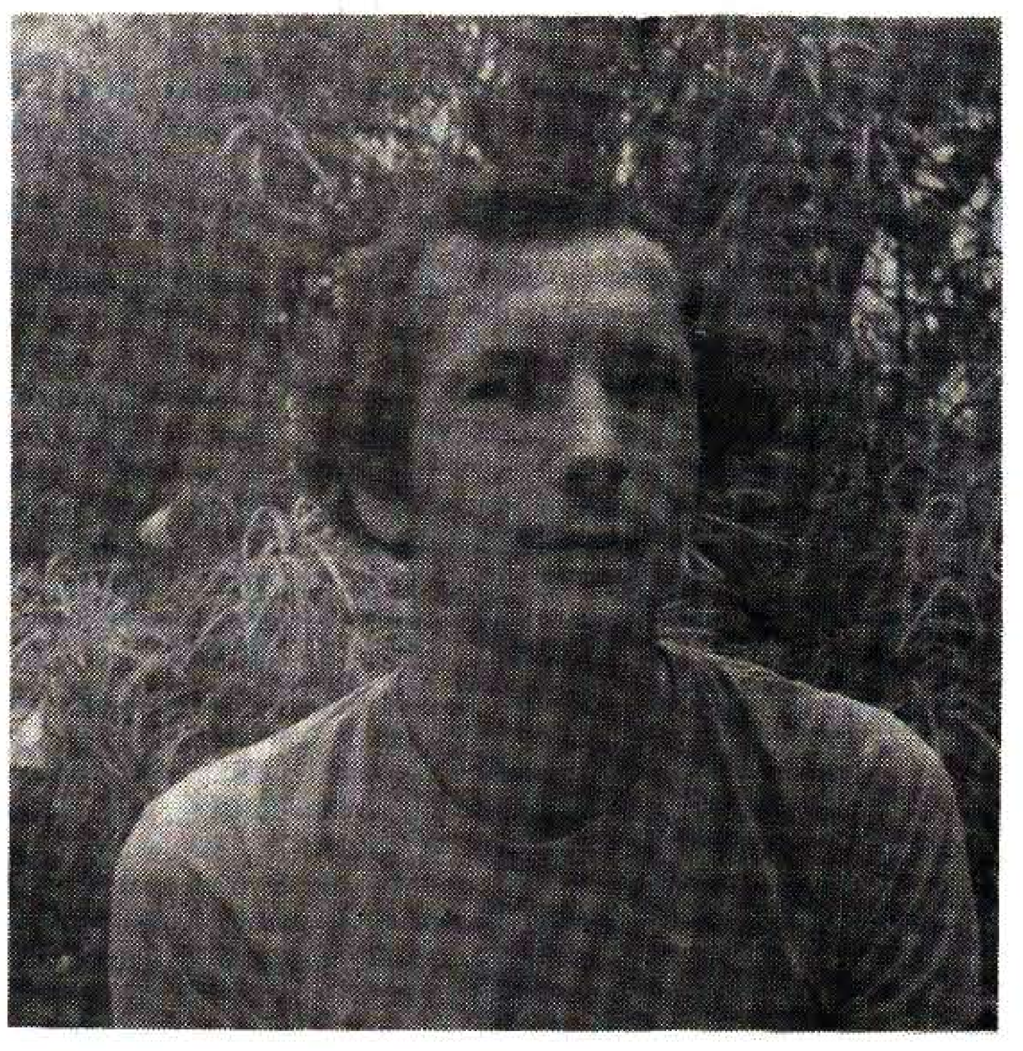

ARCHEOLOOG DRS E. BOERSTRA

VERGELIJKINGSMATERIAAL MET ZUID—AMERIKA

grond. En de vondsten die erin zitten die illustreren wat je wilt ontcijferen. Dát aardewerk is principeel anders dan dát aardewerk. Dus dit zijn andere mensen geweest dan dat. In ieder geval zit er een breuk tussen, een scheiding in de grondlagen.

Dan weet je dat al dit materiaal bij elkaar hoort en al dat materiaal ook. Hier vindt je weefgewichten en daar niet. Dus deze mensen konden wel weven en die niet. Zo haal je dus de zaak uit elkaar.

En met kuilen is het net zo. Je moet kuilen kunnen aantonen en interpreteren. Kuilen kunnen je ook alleen maar herkennen doordat de vulling van die kuilen een andere kleur heeft dan de omgeving. Want als je een kuil graaft in geel zand en je vult het naderhand weer op dan komt er vuil zand dat bovenop ligt, erin en dat blijft zichtbaar.

Dus paalkuilen kun je zien en als je ze in een vierkant hebt dan heb je misschien een huisplattegrond, want een muur maak je door palen in de grond te zetten en vlechtwerk ertussen door en klei ertegen aan te gooien. Dat is een universele gewoonte van alle mensen ter wereld geweest en nu nog wel in bepaalde streken.

De aarde is als het ware een boek dat je leest en de vondsten zijn de illustraties van het boek. En wat een amateur doet, al is het met de beste bedoelingen, dat is een kuil maken om dat leuke potje eruit te halen. D.w.z. dat je illustraties uit het boek scheurt en de tekst weggooit. Want als het vergraven is, is het voorgoed kapot. Als wij het vergraven hebben natuurlijk óók. Maar van ieder profieltje en van ieder vlakje maken we een tekening op schaal en als het de moeite waard is een foto zodat we alles hebben gedocumenteerd.

AMIGOE: Op Aruba is er maar een laag te vinden. Hoe kun je dan toch de ouderdom bepalen?

BOERSTRA: Dan moet je gaan vergelijken met andere vindplaatsen met hetzelfde materiaal hier op het eiland zélf én op het vasteland en op de andere eilanden. Je moet dus a.h.w. een zo groot mogelijk gebied zien te bestrijken waar vindplaatsen zijn die met elkaar zoveel punten van overeenkomst hebben dat je kunt zeggen dat is met elkaar te vergelijken. Als je bv. het aardewerk uit Curaçao en Bonaire neemt en je gaat het analyseren op kriteria (versieringsmotieven, vormen, manier van maken) dan hebben ze 95% van die motieven gemeen en ze verschillen in vijf. En dán kun je zeggen dát is hetzelfde.

In Venezuela kun je ook van gelijksoortige vindplaatsen zeggen, evenals dat hier het geval is, dat er gegarandeerd geen metaal in voorkomt. Helemaal niets. Geen ijzer, koper, brons, goud.

Alle werktuigen die je vindt — en dat is een heel belangrijk kriterium — zijn van steen of van schelpen, of van been. Verreweg het meeste is van steen. M.a.w. de mensen die die dingen maakten, dus die daar woonden en die ook het aardewerk maakten — want je vindt ze door elkaar — waren mensen die nooit contact hadden met culturen die wel metaal kennen, want anders zou je wel iets vinden.

SANTA CRUZ - Door de heer Thomas Angela werd enige jaren geleden een groot aantal voorwerpen gevonden in zijn kunuku bij zandafgraving. Dit is het mooiste schaaltje ervan.

Het bestaat uit van beneden naar boven: een open standring, vier pootjes in de vorm van dierenkoppen, een ondiep kommetje en daarbovenop twee flappen. Dit alles van aardewerk. Het is zowel van binnen als van buiten beschilderd met geometrische motieven. Waarschijnlijk is het een soort wierookbrandertje geweest.

Interessante gegevens over indianencultuur

Culturen op het vasteland kenden ook geen metaal. Alleen in Peru hadden ze brons op het laatst.

En verder was er in heel Amerika geen metaalverwerking. Wel goud, edel metaal, maar niet voor snij- of hakwerktuigen, en dát is het kriterium. Dus niet voor mensen, bijlen, beitels. Alles van steen of schelp. Dus al die grote beelden en pyramides in Mexico zijn allemaal met stenen beitels en stenen hamers van harde steen uitgehakt in zachte steen. M.a.w. die culturen waren gegarandeerd vóór Columbus. Want met de Spanjaarden kwam het metaal hier en toen was het gauw afgelopen met die stenen werktuigen want ijzeren werktuigen zijn nu eenmaal heel wat beter. De vindplaatsen op Aruba zijn dus in ieder geval precolumbiaans, dat weet je heel zeker. Maar dan weet je niet hoeveel eeuwen voor Columbus. En op zichzelf is daar dan ook nooit achter te komen met zuiver archeologische middelen.

Er zijn echter methodes ontwikkeld om te komen tot een absolute datering d.w.z. een datering die is af te lezen in dat boek waar ik het er net over had, dus van grondsporen en dat soort dingen. Een zeer ingenieuze methode die toegepast wordt in de Verenigde Staten is het dateren door middel van het tellen van boomringen, maar het nadeel is dat het slechts geldt voor een beperkt gebied.

Dan is er een methode waarbij je gaat werken met pollenanalyse waarbij je stuifmeel in veen gaat analyseren en gaat kijken wat voor klimaat er toen was. Op grond daarvan is een schatting te maken over de ouderdom.

Maar toen kwam er met een geweldige klap een totaal nieuwe ontdekking na de tweede wereldoorlog en die heeft al deze methodes als dateringsmiddel op de achtergrond gedrongen. Ze worden nog steeds gehanteerd dat wel, maar als absolute dateringsmethode geldt sinds die tijd de nieuwe methode C-14 genaamd. Een verklaring hoe dit in zijn werk gaat, zou te ver voeren, maar momenteel komt men al met een zekere betrouwbaarheid tot 35.000 jaar geleden. Maar alles wat teruggaat tot zeg maar 10.000 jaar geleden dat kan gedateerd worden, echt op een tot twee procent nauwkeurig.

Dit nu heb ik ook voor Aruba laten doen in Nederland. En daar kwamen hele mooie dateringen uit 940 jaar oud, 1040 jaar oud. Dat is keurig in het eerste millennium na Christus, omstreeks duizend jaar oud. Maar er was een monster bij van 1650 jaar voor Christus, en dat klopt dus helemaal niet met de anderen.

Het enige wat dat wil zeggen is dat ik kennelijk een monster heb genomen uit een kuil die toevallig op de plaats waar de opgraving was, maar er niet bijhoorde, want het is meer dan 2000 jaar eerder.

En dat moet dus horen bij een heel andere cultuur, heel andere mensen die hier veel eerder woonden en die horen bij een heel andere groep nl. niet van de landbouwers, pottebakkers, vissers die hier in dorpen woonden, maar het is afkomstig van een groep mensen die jagers, vissers en verzamelaars waren. Die geen aardewerk en geen landbouw kenden, veel primitiever waren en in veel kleinere groepen leefden en die officieel aangeduid worden met „preceramic people" dus mensen die nog geen aardewerk konden maken en daarvan zijn sporen gevonden in het Caribisch in het hele Caribisch

(Men leze verder op pag. 15)

SERI NOKA - Bij een opgraving te Seri Noka werd bij een van de graven zonder begrafenisurn, waarbij het skelet zonder meer in een kuil ligt, een aantal bijgiften aangetroffen. Op het midden van de foto een bakplaat)casuela) van aardewerk en linksboven een kookpot. Rechtsboven de schedel van de dode.

SAVANETA - Op deze foto zien wij een van de begrafenisurnen die bij een opgraving te Savaneta gevonden is. Dit is de onderste urn van een eén systeem van twee urnen, waarbij de bovenste die in het geval gebroken was, op de kop op de onderste geplaatst is De urn bevat een compleet skelet. Links op de foto de heer Jyacinto Tromp een van de mensen die via de werkverschaffing deelnemen aan de opgraving.

(Vervolg van pag. 14)

gebied, ook hier op de drie Benedenwindse eilanden.

En die mensen hebben kennelijk daar een vuurtje gestookt en een van de monsters die ik genomen heb is daar uit genomen.

Het is geweldig leuk want het vergroot de puzzel. En het is niet een bij voorbaat onoplosbare puzzel. En daardoor hou je een beetje plezier in je werk. Maar er zijn hier ook echt vindplaatsen, die alleen maar preceramisch zijn, maar daar heb ik nog geen spa in de grond gezet. Ik weet ook waar ze zijn; ik zeg het alleen niet. Ik ben wel van plan er in de toekomst te graven ... , om het beeld te completeren. En het zou heel goed kunnen zijn dat onze bevindingen aansluiten bij die uit bepaalde Venezolaanse nederzettingen.

AMIGOE: Op Aruba liggen nog steeds grote terreinen die ongestoord zijn, zoals u al zei. Hoe gaat u nu bij een opgraving te werk?

BOERSTRA: Eerst wordt de bovenlaag er met een bulldozer afgehaald, omdat dit laag toch verstoord is. Daaronder is de zaak ongestoord en daarin ga ik kijken naar de verkleuringen en die karteren en doorsnijden en kijken wat er in zit. Het doel daarbij is te komen tot een reconstructie van het leven van die mensen door middel van een wetenschappelijk verantwoorde volwassen opgraving zoals een officieel instituut dat behoort te doen. Daar zijn we de laatste jaren ook mee bezig.

En al betreft het hier op Aruba een reconstructie van het leven van mensen die binnen de archeologie van Amerika niet de meest spectaculaire dingen hebben nagelaten, geen enkele aansluiting hadden met een van de grote culturen, hoewel ze er wel gelijktijdig mee waren, het feit dat hier nog zulke mooie terreinen liggen, dat ze zo gemakkelijk te bereiken zijn, dat ik hier organisatorisch de faciliteiten heb waarbij het me mogelijk gemaakt wordt om die zaak helemaal korreltje voor korreltje te onderzoeken, dát maakt het gewoon belangrijk. Dat zijn dus dingen die met de archeologie als zodanig in feite niet veel te maken hebben. Het heeft meer te maken met een werkomstandigheid en daarin heb ik geweldig veel geluk gehad, want in Venezuela zijn de vindplaatsen wel geregistreerd, maar er is weinig gelegenheid om een dergelijk minitieus onderzoek te doen. Het is te ver, moeilijk te bereiken, je hebt geen faciliteiten en daardoor wordt het te duur.

Terwijl hier op Aruba een opgraving bijna niets kost. Het meeste geld gaat naar het arbeidsloon. De meeste mensen die bij de opgraving betrokken zijn, worden toch betaald door de werkverschaffing, en dan is er natuurlijk het salaris van mijn assistent en mij. Sinds enige jaren is nl. de heer Arie van der Bliek full time als assistent werkzaam bij het archeologisch instituut. Hij doet een groot deel van het inmeten, maken van veldtekeningen en alles wat met opgravingen te maken heeft.

AMIGOE: In hoeverre zijn de opgravingen op Aruba van belang als vergelijkingsmateriaal?

BOERSTRA: Je moet in de archeologie vergelijkbare dingen met elkaar verknopen en inderdaad met elkaar vergelijken. Wanneer hier op Aruba nu een duidelijk beeld uit de opgravingen te voorschijn komt: mensen, die landbouw hadden, die in een dorp woonden, dat er zo en zo uitzag, ongeveer zoveel mensen met die en die leefwijze, dan is dat zeker van belang.

Wat ik hier doe is onderzoek van een op zichzelf niet zo belangrijk cultuurtje van Zuid-Amerika, maar alle resultaten die ik hier uithaal kun je ook toepassen op vindplaatsen die in Venezuela liggen. Dus m.a.w. mijn arbeidsterrein is wel degelijk de kunuku van Henriquez te Tanki Flip, maar het is daardoor ook een hele lap van Zuid-Amerika.

En als er daar eventueel iemand is die ook onderzoek wil doen, dan zijn er hier al een heleboel resultaten van research waar hij gebruik van kan maken als hij daar begint en dat kan hem veel werk besparen.

Dat was ook mijn geweldige angst toen ik hier pas zat. Ik wist niets van wat er in Zuid-Amerika gebeurde en ik dacht misschien ben ik hier bezig met iets dat daar allang gedaan is. Toen bleek het omgekeerde het geval te zijn.

Ik het nu goede contacten in Zuid-Amerika. Het is volgens mij *absoluut* noodzakelijk — juist om te komen tot een zinnig beeld een zinnige conclusie om zoveel mogelijk te weten te komen van wat er gaande is in de hele regio — dat je weet wat er in de omgeving gebeurt. Want dán alleen kun je verbanden leggen. En het een helpt het ander. Als ik hier in de regio de enige archeoloog was dan zou ik dit soort werk waarschijnlijk niet doen, dan zou ik proberen zoveel mogelijk vindplaatsen te carteren of dat soort dingen. Maar dat is niet nodig, want dat wordt wel gedaan door bv. professor Jose M. Cruxent. Nu weet ik bijvoorbeeld dat in het gedeelte van Venezuela hiertegenover geen enkel detailonderzoek is gedaan op dit terrein. Daarom is het verantwoord om hier heel minitieus onderzoek te doen, want de resultaten die hier uit voortvloeien zijn van toepassing op een heel groot gebied en daar kunnen anderen gebruik van maken zoals ook ik hun resultaten gebruiken kan.

Ik heb bijvoorbeeld het een en ander kunnen concluderen over begrafenisrituelen, dus over godsdienst. Dat is allemaal erg vaag. Maar alles wat ik erover zeg, kan ik beargumenteren door te verwijzen naar vondsten, dus naar concrete dingen. Ik bedoel het is niet uit mijn duim gezogen. Bovendien kan ik een heleboel van de vondsten interpreteren door ze te vergelijken met vondsten die andere archeologen doen in andere delen van noordelijk Zuid-Amerika en die daar hún interpretatie aan verbinden en dan zeg ik: hé dat heb ik ook, of wat ik heb is heel anders, maar dat kun je op een dergelijke manier verklaren. En als we dan met elkaar praten dan helpen we elkaar aan argumenten die die we alle twee kunnen verdedigen met elkaars vondsten.

AMIGOE: Wat kunt u vertellen over de bewoners van ongeveer het jaar duizend op Aruba, dus gegevens die u hebt kunnen halen uit de tot nog toe verrichte opgravingen?

BOERSTRA: Over de bewoners van die tijd kan ik zeggen dat ze waarschijnlijk ekonomisch gezien meer waarde gehecht hebben aan landbouw dan aan visserij. Dat kun je afleiden uit de plaatsen waar ze zijn gaan wonen: Vlak terrein met relatief de meeste zoetwatervoorziening en niet aan de kust.

Ten tweede kun je zeggen dat ze gewoond hebben in vrij grote dorpen in ovale hutten van paaltjes met een dak erop, waarschijnlijk niet erg veel meer. Ten derde hebben ze hun doden begraven niet op een apart grafveld maar bij de huizen.

Ten vierde hebben ze alleen maar stenen werktuigen gehad en werktuigen van schelp. Geslepen bijlen, messen, beitels. Allerlei vormen van slijpstenen hebben ze gehad. Die bijlen hebben ze waarschijnlijk gehaald van een heuvel bij de kleine Jamanota, daar heb ik een heleboel afgebroken zwart steen opgevonden, dus dat is een oppervlaktemijn geweest. Dan hebben ze boortjes gemaakt van vuursteenachtig materiaal. Daarvan heb ik vuursteenknollen gevonden boven op Canashito. Dan hebben ze waarschijnlijk ook de rotstekeningen gemaakt met oker. Oker is afkomstig van het eiland. Je vind het aan de noordkust van heel donker rood tot roze of oranje-achtig onder de dioriet blokken van Alto Vista tot Bushiribana en daartussen.

De mensen van die tijd hadden geen uitgebreide maatschappelijke struktuur maar er zijn wel drie verschillende begraafmethodes dus het is mogelijk dat ze de mannen en vrouwen apart begroeven, maar dan zou je ze gelijkop moeten vinden en dat is niet het geval.

Het is dus niet ondenkbaar en zelfs wel verdedigbaar, dat ze een elite groep hadden en dan gewone mensen ook.

Die urnbegravingen in twee urnen met het lichaam erin opgevouwen interpreteer ik — en dat kan ik argumenteren — als een symbool voor een baarmoeder met een foetus erin, waarbij je je kunt voorstellen dat de gedachtengang is geweest dat de dood een soort wedergeboorte is geweest. Er zijn meer aanwijzingen in die richting o.a. van de petrogliefen, rotstekeningen in de kleine Antillen. Bepaalde symbolen komen overeen. Het is natuurlijk geen toeval, zo ver ligt het niet van elkaar af, al was er dan waarschijnlijk geen direkt contact. Verder kan er van de bewoners van die tijd gezegd worden dat ze mais verbouwden. Wij hebben maalstenen en bakplaten gevonden.

En dit verbouwen van mais geeft aan dat er een indirekt contact is geweest met Midden-Amerika, want de mais komt uit Midden-Amerika. Maar dat contact is indirekt, het gebruik is waarschijnlijk overgenomen en het heeft zichu dan langzaam verplaatst, dus zeg maar met een gemiddelde van 1 kilometer per jaar en dan na 2000 jaar is het hier.

Er is namelijk geen enkel aanwijsbaar contact met een van de grote culturen. Deze mensen leefden dus gelijktijdig met het hoogtepunt van de Maya-cultuur, maar er is geen contact geweest. Met de Inca's al helemaal niet. De Maya's en de Inca's wisten van elkaars bestaan niet eens af. Die twee culturen zijn volkomen onafhankelijk van elkaar ontstaan.

De toenmalige bewoners van Aruba hadden wel iets waardoor ze in zekere zin eruit springen: Ze hadden namelijk een heel rijke variatie in vormen en versieringen van aardewerk. Ze konden hele moeilijke potten maken. Technisch heel moeilijk, terwijl ze het wiel niet hadden en de draaischijf ook niet. Uit de hand gevormd en vaak met hele dunne wanden. Heel mooi hard gebakken en met allerlei vreemde vormen en toestanden erop en eraan.

En ze konden technisch vrij moeilijke dingen bv. schelpjes doorboren met vuurstenen boortjes.

AMIGOE: Wat kunt u zeggen van de naam van de bewoners van Aruba in die tijd?

BOERSTRA: De mensen gaven zichzelf een naam. Soms is die naam overgeleverd en dan weten wij hem ook, soms niet en dan weten wij hem niet. Men gééft ze een naam en op die manier hebben de mensen hier ook een naam gekregen door de archeologen van nu. De methode die daarbij gebruikt wordt is dat je ze de naam geeft van de vindplaats die het eerste is beschreven, dus genoemd in de literatuur. De vindplaats is in dit geval Dabajuro in Falcon, Venezuela. Dus het aardewerk van deze mensen heet dàbajuroied en de mensen Dabajuromensen. Hoe ze zichzelf noemden weet ik niet en ik weet zeker dat ik dat nooit zal weten, tenzij je terug kunt gaan naar oude Spaanse bronnen die zeggen dat de mensen die hier woonden zich zus en zo noemden, maar er zijn geen oude Spaanse bronnen over Aruba, wel over dit gebied maar die zijn heel erg algemeen en daarin wordt weleens de naam Caiquetio genoemd, maar of dat enige waarde heeft moet je mij niet vragen, dat weet ik niet.

Je kunt ook helemaal niet zeggen of hier dezelfde taal is gesproken als op het vasteland, waarschijnlijk wel.

Maar het feit dat mensen hetzelfde aardewerk gebruiken wil niet zeggen dat ze dezelfde taal spreken.

AMIGOE: Op Aruba zijn er verschillende plaatsnamen die overeenkomen met namen op het vasteland hiertegenover.

BOERSTRA: Ja, maar wanneer zijn die benamingen hier op Aruba gegeven? Duizend jaar geleden of in 1820 misschien? Ik weet het niet. De naam Washington bijvoorbeeld dateert uit de vorige eeuw, misschien de indiaanse naam Bushiribana ook. Maar het kan wel degelijk zo zijn dat juist die namen teruggaan tot de precolumbiaanse tijd. Ik weet het niet zeker.

AMIGOE: Uit welke tijd stammen de rotstekeningen op Aruba?

BOERSTRA: De rotstekeningen zijn gegarandeerd wél precolumbiaans. Dat kun je zien aan de motieven die gebruikt zijn en de manier waarop het gedaan is. Die komen echt overeen met allerlei rotstekeningen en inkrassingen die nog steeds ontdekt worden. Het is nooit te bewijzen hoe oud ze precies zijn, want daar kun je geen houtskoolmonsters van nemen. Maar ook weer door analogie van petrogliefen en rotstekeningen in Venezuela en de Guyana's en ook door het feit dat er precolumbiaanse overblijfselen gevonden zijn in inhammen waarin ook rotstekeningen zitten en nog een heleboel van dat soort faktoren, die maken het voor mij zelf zeker dat ze uit de landbouwperiode zijn, dus uit die latere periode van ongeveer duizend jaar geleden en dat het die mensen zijn geweest die die dingen gemaakt hebben met een bepaald doel. Hoogstwaarschijnlijk hadden deze tekeningen iets te maken met een religieus leven.

Het zijn dus symbolen, maar ik weet nog niet waarvan. Daarvoor zou je er veel meer van moeten kunnen vergelijken met name bv. die in Venezuela.

Ook hier zie je weer dat het van essentieel belang is, ook als je detailwerk doet op een bepaalde plaats, dat je als archeoloog je werkterrein zo breed mogelijk houdt anders kom je geisoleerd in de mist te zitten en heb je geen referentiekader.

Niet alleen is het noodzakelijk dat je contact houdt met collega's maar ook dat je dingen ziet, op excursie gaat en zo. En ook dat je werkterrein zo groot is dat je voor jezelf vergelijkingsmateriaal kan verzamelen en daarvoor is het voor mij als archeoloog van geweldig belang dat ik niet alleen wordt vastgepind op Aruba, hoewel mijn onderzoekterrein in de praktijk wel degelijk Aruba is.

Dus voor mij is het zoals de situatie nu ligt van het allergrootste belang dat ik óók naar de Bovenwinden kan gaan, dat ik armslag heb, gewoon administratief alleen al.